

Politolog Roček: O přítomné budoucnosti s profesorem Jeffrey D. Sachsem

- CZ24 News | 4. března 2024

EU: O konci války v Evropě v roce 1945 bylo rozhodnuto v roce 1938. O tom co bude za 5 let, sice zatím nevíme, ale bylo o tom rozhodnuto v roce 2014 ozbrojeným převratem na Ukrajině.

V přítomnosti je zhmožněna neradostná budoucnost. Svě o tom ví profesor Jeffrey D. Sachs. Je respektovaným vědcem. Stojí mimo hysterickou politickou scénu.

Čtenáři by si měli tento článek uložit jako soubor odpovědí na politiku USA a NATO na Ukrajině. Představuje souhrn profesorových stanovisek, upozorňuje v komentáři pro Prvnizpravy.cz publicista František Roček.

Ruský příběh

Z pověření administrativy USA se profesor již od začátku 90. let zabýval problémy východní Evropy. Měl důvěru a respekt administrativy, ale postupem času on ztratil respekt k administrativě USA.

Jeffrey D. Sachs, uznávaný profesor ekonomie a poradce OSN, je znám jako profesor udržitelného rozvoje a profesor zdravotní politiky a managementu na Kolumbijské univerzitě, je ředitelem Kolumbijského centra pro udržitelný rozvoj a Sítě řešení pro udržitelný rozvoj OSN. Působil též jako zvláštní poradce tří generálních tajemníků OSN.

V důsledku hospodářské politiky, která byla zavedena pod taktovkou amerických poradců, včetně ekonoma Jeffrey Sachse, dostalo Rusko ze západu tvrdou ránu. Sachs popisuje svůj přínos v článku v roce 2012, v němž se distancuje od politiky USA.

(<https://web.archive.org/web/20130316035403/http://jeffsachs.org/2012/03/what-i-did-in-russia/>)

„Moje práce v Rusku trvala od prosince 1991 do prosince 1993 (a svou rezignaci jsem veřejně oznámil v lednu 1994). Zdůrazňuji to, protože existuje dlouhodobý příběh, který říká, že jsem chtěl pomoci zavést „Washingtonský konsensus“, volnotržní ekonomiku ve stylu Milтона a Friedmana. To je zjevně nepravdivé. Přesto se to stále opakuje,“ stěžoval si Sachs.

V článku z 8. 1. 2023 je uvedeno: ***„Tato politika náhle vytlačila Rusko z centrálně plánované ekonomiky s cenovou kontrolou do ekonomiky, kde jsou ceny určovány trhem. Tento proces je často popisován jako „šoková terapie“. Po nástupu „šokové terapie“ v roce 1991 se ekonomika Ruska propadla na 57% své úrovně v roce 1989, což je pokles o 43%. Pro srovnání, americká ekonomika během Velké hospodářské krize v roce 1930 klesla na 70% úrovně před depresí, což je pokles o 30%. Průměrná délka života se v Rusku během tohoto období snížila zhruba o čtyři roky. Chudoba a beznaděj se staly normou. Z mé zkušenosti o tom ví jen málo Američanů a ještě méně jich chápe jeho rozsah.“***

Profesor píše, že „šoková terapie“ byla provedena také v Polsku o dva roky dříve než v Rusku, v roce 1989. Polsko prošlo krátkým poklesem, který trval dva roky, ale rychle se zotavilo, na rozdíl od Ruska, které pokračovalo v propadu po dobu 16 let. Proč ten rozdíl mezi těmito dvěma?

Velkou část odpovědi poskytuje Sachs, který stál v čele poradců pro transformaci v Polsku a Rusku, v rozhovoru na Democracy Now:

„Měl jsem řízený experiment, protože jsem byl ekonomickým poradcem jak Polska, tak Sovětského svazu v posledním roce prezidenta Michaila Gorbačova a prezidenta Borise Jelcina v prvních dvou letech ruské nezávislosti, 1992 - 1993. ... A moje základní

doporučení v Polsku a pak v Sovětském svazu a v Rusku bylo: Abychom se vyhnuli společenské krizi a geopolitické krizi, bohatý západní svět by měl pomoci utlumit tuto mimořádnou finanční krizi, která se odehrávala s rozpadem bývalého Sovětského svazu.

No, zajímavé je, že v případě Polska jsem učinil řadu velmi konkrétních doporučení a všechna byla přijata americkou vládou - vytvoření stabilizačního fondu, zrušení části polských dluhů, umožnění mnoha finančních manévrů, aby se Polsko dostalo z potíží. ... Učinil jsem doporučení a jeden z nich, za miliardu dolarů, stabilizační fond, byl přijat Bílým domem během osmi hodin. Tak jsem si pomyslel: 'Docela dobrý.' Pak přišla analogická výzva nejprve Gorbačova v posledních dnech a pak prezidenta Jelcina. Vše, co jsem doporučil a co bylo na stejném základě ekonomické dynamiky, bylo Bílým domem jednoznačně odmítnuto.

Tehdy jsem to nechápal, to vám musím říct. Řekl jsem: 'Ale v Polsku to fungovalo.' A nechápavě na mě zírali. Ve skutečnosti úřadující ministr zahraničí v roce 1992 řekl: "Profesore Sachs, nezáleží ani na tom, zda s vámi souhlasím nebo ne. To se nestane."

A vlastně mi trvalo docela dlouho, než jsem pochopil základní geopolitiku. To byly dny Dicka Cheneyho, Paula Wolfowitz a Donalda Rumsfelda, a to, co se stalo Projektem pro nové americké století, což znamená pokračování americké hegemonie.

V tu chvíli jsem to neviděl, protože jsem jako ekonom přemýšlel, jak pomoci překonat finanční krizi. Ale unipolární politika (USA) se formovala a byla zničující. Samozřejmě, že to zanechalo Rusko v masivní finanční krizi, která vedla k velké nestabilitě, a měla své vlastní důsledky pro nadcházející roky.

Ale ještě více než to, to, co tito lidé plánovali, brzy, navzdory výslovným slibům Gorbačovovi a Jelcinovi, bylo rozšíření NATO. A Clinton zahájil expanzi NATO o tři země střední Evropy - Polsko, Maďarsko a Českou republiku - a pak George W. Bush Jr. přidal sedm zemí - Bulharsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a tři pobaltské státy - ale přímo proti Rusku."

Neokonzervativci v akci

Je zcela jasné, že cílem Spojených států nebylo pomoci Rusku, ale svrhnout ho, a Sachs to spojuje se snahou USA o globální hegemonii, která byla poprvé vytyčena v měsících před japonským útokem na Pearl Harbor a zopakována neokonzervativci. Mezi nimi Sachs zmiňuje Paula Wolfowitz, jehož "doktrína" shrnovala cíle postsovětské éry těmito slovy:

„Naším prvním cílem je zabránit opětovnému objevení se nového soupeře, ať už na území bývalého Sovětského svazu nebo jinde, který představuje hrozbu v řádu toho, co dříve představoval Sovětský svaz. To je dominantní úvaha, která je základem nové regionální obranné strategie a vyžaduje, abychom se snažili zabránit jakékoli nepřátelské mocnosti v dominanci v regionu, jehož zdroje by pod konsolidovanou kontrolou byly dostatečné k vytvoření globální moci."

Dodal: **„Musíme zachovat mechanismus, který odradí potenciální konkurenty od toho, aby vůbec usilovali o větší regionální nebo globální roli."**

Jaký lepší způsob, jak dosáhnout tohoto cíle, než zničit ekonomiku Ruska? Sachs vyvozuje přímou linii **„...od Velké ruské hospodářské krize v letech 1990 a 2000 k rozšíření NATO, USA podporovanému puči řádně zvoleného prezidenta na Ukrajině v r. 2014 a dále k americké zástupné válce na Ukrajině, která je také určena k "oslabení" Ruska. Ruka USA pracovala na každém kroku..."**

Na konci článku autor uvádí, že není pochyb o tom, že akce USA a Západu byly kritickými faktory Velké ruské hospodářské krize. To má velký význam pro pochopení událostí, které vedly k současnému okamžiku americké války v zastoupení na Ukrajině a sankcí uvalených na Rusko.

Sankce jsou osudovou chybou

Profesor Jeffrey D. Sachs ještě před vypuknutím americko - ruské války vedené s pomocí domorodců na Ukrajině, v roce 2019 kritizoval úvodní fázi této války - ekonomické sankce.

„Americký prezident Donald Trump založil svou zahraniční politiku na sérii tvrdých ekonomických blokád, z nichž každá má za cíl zastrašit, donutit a dokonce vyhladovět cílovou zemi, aby se podřídila americkým požadavkům. I když je tato praxe méně násilná než vojenský útok a blokáda probíhá spíše finančními prostředky než námořnictvem, důsledky jsou pro civilní obyvatelstvo často strašlivé. Jako takové by ekonomické blokády ze strany Spojených států měly být kontrolovány Radou bezpečnosti OSN podle mezinárodního práva a Charty OSN,“ píše Sachs (1. 7. 2019, <https://asiatimes.com/2019/07/americas-economic-blockades-and-international-law/>).

Sachsův komentář napsaný před šesti lety je politicky korektní čili neutrální alias faktografický:

„Když Trump v roce 2016 kandidoval na prezidentský úřad, odmítl časté americké uchylování se k válce na Blízkém východě. Během let 1990-2016 zahájily USA dvě velké války s Irákem (1990 a 2003), stejně jako války v Afghánistánu (2001), Libyi (2011) a Sýrii (2012). Účastnila se také mnoha menších vojenských intervencí (mimo jiné Mali, Somálsko a Jemen). Zatímco syrská válka je často popisována jako občanská válka, ve skutečnosti to byla válka za změnu režimu vedená Spojenými státy a Saúdskou Arábií na základě americké prezidentské směrnice zvané Timber Sycamore.

Žádná z těchto válek vedených USA (a další v nedávné historii) nedosáhla svých politických cílů a po hlavních konfliktech následovalo chronické násilí a nestabilita. Pokus odstavit syrského prezidenta Bašara Asada od moci vedl k zástupné válce - nakonec zahrnující USA, Sýrii, Rusko, Saúdskou Arábii, Katar, Írán, Turecko, Izrael a Spojené arabské emiráty - která vyhnala z domovů více než 10 milionů Syřanů a způsobila kolem půl milionu násilných úmrtí.

Zatímco Trump se dosud vyhýbal nové válce, pokračoval v úsilí USA o změnu režimu jinými prostředky. Trump je často nazýván izolacionistou, ale je stejně intervencionistou jako jeho předchůdci. Jeho strategií, alespoň prozatím, je spoléhat se při donucování protivníků více na americkou ekonomickou sílu než na vojenskou sílu, což vytváří svůj vlastní druh krutosti a destabilizace. A neustále riskuje, že přeroste v otevřenou válku.

Trumpova administrativa je v současné době zapojena do tří pokusů o komplexní ekonomickou blokádu, proti Severní Koreji, Venezuele a Íránu, stejně jako do několika menších blokád proti zemím, jako je Kuba a Nikaragua, a do zintenzivňujícího se úsilí o odříznutí Číny od přístupu k technologiím.

Blokádu Severní Koreje alespoň částečně schvaluje Rada bezpečnosti OSN. Blokáda Íránu je v přímém rozporu s Radou bezpečnosti. A blokáda proti Venezuele je zatím bez zapojení Rady bezpečnosti pro nebo proti. USA se pokoušejí izolovat tyto tři země od téměř veškerého mezinárodního obchodu, což způsobuje nedostatek potravin, léků, energie a náhradních dílů pro základní infrastrukturu, včetně dodávek vody a energetických sítí...

Navzdory intenzivní ekonomické bolesti - ba pohromě - způsobené Severní Koreji, Venezuele a Íránu žádná z nich americkým požadavkům nepodlehla. V tomto smyslu se sankce neukázaly být o nic úspěšnější než vojenská intervence. ...

Americké blokády byly provedeny prezidentským dekretem, téměř bez veřejné debaty a bez systematického dohledu Kongresu. Byla to one-man show, ještě více než v případě válek vedených prezidenty, které vyvolávají mnohem větší veřejnou kontrolu. Trump si uvědomuje, že může uvalit ochromující sankce v zahraničí s téměř nulovými přímými

náklady pro americkou veřejnost nebo rozpočet a prakticky bez politické odpovědnosti.

Vojenská blokáda je válečným aktem, a proto podléhá mezinárodnímu právu, včetně dohledu Rady bezpečnosti OSN. Americké ekonomické blokády se svou funkcí i výsledkem podobají vojenským blokádám, mají zničující důsledky pro civilní obyvatelstvo a riskují vyprovokování války. Je načase, aby se Rada bezpečnosti zabývala sankčními režimy USA a porovnávala je s požadavky mezinárodního práva a udržování míru.“

Třetí obvinění Jeffrey Sachse

V článku „**O bezpečnostní krizi na Ukrajině a Tchaj-wanu**“ Sachs v prosinci 2021 kritizoval nezodpovědné chování administrativy USA vůči Rusku a Číně. Jeho kritiku lze nazvat obecným pohledem amerického intelektuála, který zdůraznil neznámější kontroverze severoamerické politiky:

„... V roce 2008 administrativa amerického prezidenta George W. Bushe vyzvala Ukrajinu, aby byla pozvána ke vstupu do NATO, což by znamenalo přítomnost aliance na dlouhé hranici Ruska s touto zemí. Tento provokativní návrh rozdělil americké spojence, ale NATO přesto potvrdilo, že Ukrajina by nakonec mohla být přivítána jako člen, a poznamenalo, že Rusko nemá právo veta nad tím, kdo se připojí. Když Rusko v roce 2014 anektovalo Krym, jedním z jeho cílů bylo zajistit, aby NATO nikdy nemohlo získat přístup k ruské černomořské námořní základně a flotile.

... Američtí lídři, kteří tvrdí, že Ukrajina má právo zvolit si vlastní vojenskou alianci, by se však měli zamyslet nad vlastní dlouhou historií kategorické opozice vůči vměšování zvenčí na západní polokouli. Tento postoj byl poprvé vyjádřen v Monroeově doktríně z roku 1823 a byl plně patrný v násilné americké reakci na obrat Fidela Castra k Sovětskému svazu po kubánské revoluci v roce 1959.

Eisenhower tehdy prohlásil, že “Kuba byla předána Sovětskému svazu jako nástroj, kterým můžeme podkopat naše postavení v Latinské Americe a ve světě”. Nařídil CIA, aby vymyslela plány na invazi. Výsledkem bylo fiasko v Zátocě sviní (za prezidenta Johna F. Kennedyho), které zapálilo pojistku pro kubánskou raketovou krizi v roce 1962.

Země si nemohou jednoduše zvolit své vojenské aliance, protože taková rozhodnutí mají často bezpečnostní důsledky pro jejich sousedy.

... stejně jako Ukrajina nemá právo vstoupit do NATO, Tchaj-wan nemá právo odtrhnout se od Číny. V posledních letech však někteří tchajwanští politici flirtovali s vyhlášením nezávislosti a někteří američtí politici si vzali svobodu s principem “jedné Číny”.

... platí, že američtí bezpečnostní analytici, kteří tvrdí, že Tchaj-wan má právo vyhlásit nezávislost, by se měli zamyslet nad vlastní americkou historií. USA vedly občanskou válku o legitimitu odtržení a separatisté prohráli. Americká vláda by netolerovala čínskou podporu separatistického hnutí například v Kalifornii (ani evropské země jako Španělsko, které čelilo skutečné snaze v Baskicku a Katalánsku)....“